

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (četvrto vijeće)

11. siječnja 2024.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Okoliš – Aarhuška konvencija – Članak 9. stavci 3. do 5. – Pristup pravosuđu – Strukovno građansko udruženje odvjetnika – Tužba kojom se pobijaju upravni akti – Dopuštenost – Zahtjevi utvrđeni nacionalnim pravom – Nepostojanje povrede prava i legitimnih interesa – Sudski postupci koji ne smiju biti preskupi – Podjela troškova – Mjerila”

U predmetu C-252/22,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputila Curtea de Apel Târgu-Mureș (Žalbeni sud u Târgu-Mureșu, Rumunjska), odlukom od 16. veljače 2022., koju je Sud zaprimio 8. travnja 2022., u postupku

Societatea Civilă Profesională de Avocați AB & CD

protiv

Consiliul Județean Suceava,

Președintele Consiliului Județean Suceava,

Agencia pentru Protecția Mediului Bacău,

Consiliul Local al Comunei Pojorâta,

uz sudjelovanje:

QP,

SUD (četvrto vijeće),

u sastavu: C. Lycourgos, predsjednik vijeća, O. Spineanu-Matei, J.-C. Bonichot (izvjestitelj), S. Rodin i L. S. Rossi, suci,

nezavisna odvjetnica: L. Medina,

tajnik: R. Șereș, administratorica,

uzimajući u obzir pisani dio postupka i nakon rasprave održane 4. svibnja 2023.,

* Jezik postupka: rumunjski

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za Societatea Civilă Profesională de Avocați AB & CD, D. Ionescu, P. F. Plopeanu i I. Stoia, *avocați*,
- za Președintele Consiliului Județean Suceava, Consiliul Județean Suceava, Y. Beșleagă i V. Stoica, *avocați*,
- za irsku vladu, M. Browne, *Chief State Solicitor*, A. Joyce i M. Tierney, u svojstvu agenata, uz asistenciju B. Foleyja i D. McGratha, *SC* te E. Burkea-Murphyja, *BL*,
- za poljsku vladu, B. Majczyna, u svojstvu agenta,
- za Europsku komisiju, G. Gattinara i M. Ioan, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisne odvjetnice na raspravi održanoj 13. srpnja 2023.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 2. stavka 4. i članka 9. stavaka 3. do 5. Konvencije o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša, koja je potpisana u Aarhusu 25. lipnja 1998. i odobrena u ime Europske zajednice Odlukom Vijeća 2005/370/EZ od 17. veljače 2005. (SL 2005., L 124, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 3., str. 10.; u daljnjem tekstu: Aarhuska konvencija).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između Societatea Civilă profesională de Avocai AB & CD, strukovnog građanskog udruženja odvjetnika rumunjskog prava (u daljnjem tekstu: AB & CD) i različitih javnih tijela u vezi sa zakonitošću upravnih akata koje su ta tijela donijela s ciljem izgradnje odlagališta otpada u Pojorâti (Rumunjska), odnosno prostornog plana od 16. rujna 2009. i građevinske dozvole od 3. listopada 2012.

Pravni okvir

Međunarodno pravo

- 3 U točkama 4. i 5. članka 2. Aarhuske konvencije, naslovljenog „Definicije”, propisuje se:
 - „4. ‚javnost’ znači jedna ili više fizičkih ili pravnih osoba te, sukladno domaćem zakonodavstvu odnosno praksi, njihove udruge, organizacije ili skupine;
 - 5. ‚zainteresirana javnost’ znači javnost na koju utječe ili bi moglo utjecati odlučivanje o okolišu, ili koja je za to zainteresirana; za potrebe ove definicije, nevladine organizacije koje rade na promicanju zaštite okoliša i udovoljavaju svim zahtjevima domaćeg zakonodavstva smatrat će se zainteresiranima.”

4 U članku 3. stavku 8. Aarhuške konvencije navodi se:

„Svaka stranka dužna je osigurati da osobe koje ostvaruju svoja prava sukladno odredbama ove Konvencije ne budu ni na koji način kažnjene, gonjene ili uznemiravane zbog svoje djelatnosti. Ova odredba ne utječe na ovlasti domaćih sudova u svezi određivanjem razumnih troškova sudskih postupaka.”

5 U stavicima 2. do 5. članka 9. Aarhuške konvencije, naslovljenog „Pristup pravosuđu”, određuje se:

„2. U okviru svojeg domaćeg zakonodavstva, svaka je stranka dužna osigurati da pripadnici zainteresirane javnosti

(a) koji imaju dovoljan interes ili, kao druga mogućnost,

(b) koji dokažu povredu prava, tamo gdje to upravno postupovno pravo stranke zahtijeva kao preduvjet,

imaju pristup postupku ocjene pred sudom i/ili nekim drugim zakonski utemeljenim neovisnim i nepristranim tijelom, kako bi osporili materijalnu i proceduralnu zakonitost neke odluke, čina ili propusta u ovisnosti od odredbi iz članka 6. i, tamo gdje je to predviđeno domaćim zakonodavstvom i bez utjecaja na stavak 3. ovoga članka, drugih odgovarajućih odredbi ove Konvencije.

Ono što predstavlja dovoljan interes i povredu prava bit će utvrđeno u skladu sa zahtjevima domaćeg zakonodavstva i dosljedno cilju osiguranja zainteresiranoj javnosti širokog pristupa pravosuđu u okvirima ove Konvencije. U tu će se svrhu interes svake nevladine udruge koja ispunjava uvjete navedene u članku 2. stavku 5. smatrati dovoljnima u smislu gornjeg podstavka (a). Također će se smatrati kako takve udruge imaju prava koja se mogu povrijediti u smislu gornjeg podstavka (b).

[...]

3. Osim i bez obzira na postupke ocjene navedene u stavicima 1. i 2. ovoga članka, svaka je stranka dužna osigurati pripadnicima javnosti, koji udovoljavaju mjerilima, ako ih ima, utvrđenima domaćim zakonodavstvom, pristup administrativnim ili sudbenim postupcima kojima se osporavaju činjenja i nečinjenja privatnih osoba i tijela vlasti koji su u suprotnosti s odredbama domaćega zakonodavstva koje se odnose na okoliš.

4. Pored stavka 1. i bez utjecaja na njega, postupci navedeni u stavicima 1., 2. i 3. ovoga članka imaju osigurati odgovarajuće i djelotvorne pravne lijekove, uključujući sudsku zabranu gdje je to prikladno, trebaju biti pravični, jednakopravni, pravodobni i ne toliko skupi da bi se time sprječavalo njihovo provođenje. [...]

5. Kako bi poboljšala djelotvornost odredbi ovoga članka, svaka stranka treba osigurati obaviještenost javnosti o pristupu postupcima administrativne i sudbene ocjene i dužna je razmotriti mogućnost uspostavljanja odgovarajućih pomoćnih mehanizama za uklanjanje ili smanjivanje novčanih i drugih prepreka pristupu pravosuđu.”

Rumunjsko pravo

- 6 U članku 56. Legeae nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă (Zakon br. 134/2010 o Zakoniku o građanskom postupku) (*Monitorul Oficial al României*, dio I., br. 247 od 10. travnja 2015.), u verziji koja je na snazi u glavnom postupku (u daljnjem tekstu: Zakonik o građanskom postupku), određuje se:

„1. Svatko tko uživa građanska prava može biti stranka u postupku.

2. Međutim, u sudskom postupku radnje mogu poduzimati udruženja, trgovačka društva ili drugi subjekti koji nemaju pravnu osobnost, pod uvjetom da su osnovani u skladu sa zakonom.

[...]”

- 7 Članak 451. Zakonika o građanskom postupku glasi kako slijedi:

„1. Troškovi uključuju administrativne pristojbe i sudske biljege, nagrade za rad odvjetnika, vještaka i stručnjaka određenih u skladu s člankom 330. stavkom 3., iznose koji se duguju svjedocima za putne troškove i gubitke nastale sudjelovanjem u postupku, troškove prijevoza i, prema potrebi, troškove smještaja te sve druge troškove potrebne za nesmetano vođenje postupka.

2. Sud može, čak i po službenoj dužnosti te uz obrazloženje, smanjiti dio troškova koji se odnose na nagrade za rad odvjetnika ako su one očito nerazmjerne u odnosu na vrijednost ili složenost predmeta ili u odnosu na odvjetnikov rad, uzimajući u obzir i okolnosti slučaja. Mjera koju sud poduzima ne utječe na odnos između odvjetnika i njegove stranke.

[...]

4. Međutim, troškovi se ne mogu smanjiti kada je riječ o plaćanju administrativnih pristojbi i sudskih biljega te plaćanju iznosa koji se duguju svjedocima u skladu sa stavkom 1.”

- 8 U članku 452. Zakonika o građanskom postupku određuje se:

„Stranka koja zahtijeva da se naloži snošenje troškova mora dokazati, u skladu sa zakonom, postojanje i opseg tih troškova najkasnije na dan zaključenja rasprave o meritumu.”

- 9 U skladu s člankom 453. Zakonika o građanskom postupku:

„1. Stranci koja je izgubila spor nalaže se snošenje troškova stranke koja je uspjela u sporu, ako ona to zatraži.

2. Ako je zahtjev prihvaćen samo djelomično, sud utvrđuje udio svake od stranaka u snošenju troškova. Ovisno o slučaju, sud može naložiti naknadu troškova.”

- 10 U članku 1. Legeae contenciosului administrativ nr. 554/2004 (Zakon br. 554/2004 o upravnim sporovima) (*Monitorul Oficial al României*, dio I., br. 1154 od 7. prosinca 2004.), u verziji koja je na snazi u glavnom postupku (u daljnjem tekstu: Zakon o upravnim sporovima), propisuje se:

„1. Svaka osoba koja smatra da je javno tijelo povrijedilo neko od njezinih prava ili legitimnih interesa upravnim aktom ili nerazmatranjem određenog zahtjeva u roku koji se u tu svrhu predviđa zakonom može pred nadležnim upravnim sudom pokrenuti postupak kako bi ishodila

poništenje akta, priznavanje prava na koje se poziva ili legitimnog interesa i naknadu pretrpljene štete. Legitimni interes može biti i privatni i javni.

2. Pred upravnim sudom postupak može pokrenuti i osoba kojoj je pojedinačnim upravnim aktom, čiji je adresat neki drugi subjekt, povrijeđeno neko od njezinih prava ili legitimnih interesa.

[...]"

11 U članku 2. stavku 1. Zakona o upravnim sporovima navodi se:

„Za potrebe ovog zakona primjenjuju se sljedeće definicije:

[...]

p) ‚legitimni privatni interes‘ znači mogućnost da se zahtijeva određeno postupanje s obzirom na ostvarivanje subjektivnog i predvidljivog prava koje je unaprijed poznato;

r) ‚legitimni javni interes‘ znači interes koji se odnosi na pravni poredak i ustavnu demokraciju, jamstvo temeljnih prava, sloboda i obveza građana, ispunjenje potreba zajednice i izvršavanje ovlasti javnih tijela;

s) ‚zainteresirana tijela posvećena socijalnoj dobrobiti‘ znači nevladine strukture, sindikati, udruge, zaklade i slično, čiji je cilj zaštita pravâ različitih kategorija građana ili, ovisno o slučaju, pravilno funkcioniranje usluga javne uprave.

[...]"

12 U članku 8. stavku 1. *bis* Zakona o upravnim sporovima određuje se:

„Fizičke osobe i pravne osobe privatnog prava mogu podnijeti tužbe radi zaštite određenog legitimnog javnog interesa samo podredno, i to ako je povreda legitimnog javnog interesa logično povezana s povredom subjektivnog prava ili legitimnog privatnog interesa.”

13 Članak 196. stavak 3. Statutula profesiei de avocat (Statut odvjetničke djelatnosti) (*Monitorul Oficial al României*, dio I., br. 898 od 3. prosinca 2011.) glasi kako slijedi:

„U sporovima koji proizlaze iz obavljanja odvjetničke djelatnosti strukovno građansko udruženje odvjetnika može poduzimati radnje u sudskom postupku u svojstvu tužitelja ili tuženika, iako nema pravnu osobnost.”

14 U skladu s člankom 20. stavcima 5. i 6. Ordonanțae de urgență a Guvernului nr. 195/2005 privind protecția mediului (Uredba Vlade sa zakonskom snagom br. 195/2005 o zaštiti okoliša) (*Monitorul Oficial al României*, dio I., br. 1196 od 30. prosinca 2005., u daljnjem tekstu: OUG br. 195/2005):

„5. Pristup javnosti pravosuđu ostvaruje se na temelju važećeg zakonodavstva.

6. Nevladine organizacije koje promiču zaštitu okoliša imaju pravo pokretanja sudskog postupka u pitanjima okoliša i imaju procesnu legitimaciju u sporovima koji se odnose na pitanja zaštite okoliša.”

Glavni postupak i prethodna pitanja

- 15 Tužbom podnesenom Tribunalulu Cluj (Viši sud u Cluju, Rumunjska) u listopadu 2018. strukovno građansko udruženje odvjetnika AB & CD zatražilo je poništenje različitih upravnih akata koje su rumunjska tijela donijela radi izgradnje odlagališta u Pojorâti, odnosno prostornog plana od 16. rujna 2009. i građevinske dozvole od 3. listopada 2012.
- 16 U prilog svojoj tužbi AB & CD pozvao se, među ostalim, na članak 35. rumunjskog Ustava, koji se odnosi na pravo na zdrav okoliš, kao i na više odredaba OUG-a br. 195/2005 i Hotărârea de Guvernului nr^o 1076/2004 privind stabilirea Procedurii de realizare a evaluării de mediu pentru planuri și programe (Odluka Vlade br. 1076/2004 o uvođenju postupka ocjene planova i programa s obzirom na okoliš), dok su tuženici tvrdili da odlagalište o kojem je riječ ispunjava sve tehničke zahtjeve koji proizlaze iz Direktive Vijeća 1999/31/EZ od 26. travnja 1999. o odlagalištima otpada (SL 1999., L 182, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 34., str. 14.).
- 17 Osim toga, tuženici su istaknuli tri prigovora nedopuštenosti.
- 18 Oni navode, s jedne strane, to da na temelju rumunjskog prava, AB & CD nema pravnu osobnost i ne može poduzimati radnje u sudskom postupku, osim u pogledu sporova koji proizlaze iz obavljanja njegove profesionalne djelatnosti, što ovdje nije slučaj. S druge strane, budući da se to strukovno građansko udruženje odvjetnika nije pozvalo na povredu svojih subjektivnih prava ili legitimnih privatnih interesa, ono nije opravdalo ni svoju aktivnu procesnu legitimaciju ni svoj pravni interes za pobijanje spornih upravnih odluka.
- 19 Presudom od 7. veljače 2019. Tribunalul Cluj (Viši sud u Cluju) odbio je prigovor nedopuštenosti koji se odnosio na stranačku sposobnost udruženja AB & CD. Suprotno tomu, prihvatio je ostala dva prigovora nedopuštenosti jer AB & CD nije dokazao svoju aktivnu procesnu legitimaciju i svoj pravni interes. Naime, taj je sud utvrdio da iz Zakona o upravnim sporovima proizlazi da se tužitelj može pozvati na javni interes samo podredno, u mjeri u kojoj povreda tog interesa proizlazi iz povrede subjektivnog prava ili legitimnog privatnog interesa. Međutim, AB & CD, kao strukovno građansko udruženje odvjetnika, nije istaknuo nikakvu povredu legitimnog privatnog interesa. Iz odluke kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku proizlazi da su ta posljednja dva prigovora nedopuštenosti ispitana zajedno s obzirom na to da AB & CD nema aktivnu procesnu legitimaciju jer nije dokazao postojanje legitimnog privatnog interesa.
- 20 AB & CD žalio se Curtei de Apel Cluj (Žalbeni sud u Cluju, Rumunjska). Consiliul Județean Suceava (Vijeće okruga Suceava, Rumunjska) podnio je protužalbu kako bi osporio odbijanje prigovora nedopuštenosti koji se temeljio na nepostojanju stranačke sposobnosti.
- 21 Presudom Înalta Curte de Casație și Justiție (Visoki kasacijski sud, Rumunjska), koja je prihvatila zahtjev Vijeća okruga Suceava da se Curtea de Apel Cluj (Žalbeni sud u Cluju) proglasi nenadležnom, te su žalbe prenesene Curtei de Apel Târgu-Mureș (Žalbeni sud u Târgu-Mureșu, Rumunjska), odnosno sudu koji je uputio zahtjev.
- 22 Taj sud ističe da je u ovom slučaju dužan primijeniti članak 20. OUG-a br. 195/2005. U skladu sa stavkom 5. tog članka, pristup pravosuđu u pitanjima okoliša ostvaruje se na temelju „važecog zakonodavstva”, dok se u skladu s njegovim stavkom 6. na pravna sredstva nevladinih organizacija koje promiču zaštitu okoliša primjenjuje poseban sustav.

- 23 Nesporno je da se na udruženje AB & CD ne primjenjuje sustav predviđen za te organizacije zbog čega se dopuštenost njegove tužbe protiv spornih upravnih akata i osobito pitanje ima li ono aktivnu procesnu legitimaciju ocjenjuje s obzirom na opća pravila iz Zakona o upravnim sporovima.
- 24 Iz tog zakona proizlazi da se rumunjski zakonodavac odlučio za „subjektivni” spor, što znači da, kao prvo, tužitelj mora dokazati vlastiti interes, odnosno „legitiman privatni interes” iz članka 2. stavka 1. točke p) navedenog zakona. Tek nakon što dokaže postojanje navedenog interesa tužitelj se može pozvati i na „legitiman javni interes”.
- 25 Suprotno tomu, na temelju članka 20. stavka 6. OUG-a br. 195/2005, nevladine organizacije za zaštitu okoliša nisu dužne dokazati postojanje legitimnog privatnog interesa i stoga mogu pristupiti pravosuđu u okviru objektivnog spora.
- 26 Sve te odredbe odraz su odredbi članka 9. stavka 2. Aarhuške konvencije, koja uređuje pristup „zainteresirane javnosti” pravosuđu, a to je – u skladu s člankom 2. stavkom 5. te konvencije – „javnost na koju utječe ili bi moglo utjecati odlučivanje o okolišu”.
- 27 Iz toga slijedi da je AB & CD, kako bi dokazao da ima aktivnu procesnu legitimaciju, trebao dokazati legitimni privatni interes ili postojanje pravne situacije koja je izravno povezana s njegovim predmetom poslovanja, a na koju su utjecali sporni upravni akti.
- 28 Sud koji je uputio zahtjev dvoji o tome može li u sporu o pitanjima okoliša takav zahtjev biti u skladu s pravom Unije, osobito s člankom 9. stavkom 3. Aarhuške konvencije.
- 29 Osim toga, taj sud ističe da se strukovnim građanskim udruženjima odvjetnika koja nemaju pravnu osobnost, kao što je AB & CD, člankom 196. stavkom 3. Statuta odvjetničke djelatnosti priznaje pravo na poduzimanje radnji u sudskom postupku u svojstvu tužitelja ili tuženika samo u sporovima koji proizlaze iz obavljanja profesionalne djelatnosti.
- 30 U ovom slučaju AB & CD nije se pozvao na povredu vlastitih prava, nego na povredu javnog interesa i prava odvjetnika koji su njegovi članovi, ističući da je odlagalište Pojorâta imalo snažan utjecaj na potonje, a potencijalno i na zdravlje osoba koje žive u dotičnoj regiji kao i na turizam. U tom kontekstu sud koji je uputio zahtjev želi znati daje li članak 9. stavak 3. Aarhuške konvencije udruženju AB & CD aktivnu procesnu legitimaciju u okviru njegove tužbe protiv spornih upravnih akata.
- 31 Naposljetku, sud koji je uputio zahtjev ističe da AB & CD tvrdi da postoji rizik od toga da mu se na teret stave previsoki troškovi i da mu rumunjsko pravo ne dopušta da predvidi iznos koji bi mogao snositi.
- 32 U tom pogledu, članci 451. do 453. Zakonika o građanskom postupku općenito uređuju pitanje troškova. Oni uključuju, među ostalim, sudske troškove i nagrade za rad odvjetnika. Stranci koja je izgubila spor može se naložiti snošenje troškova na zahtjev stranke koja je uspjela u sporu. U slučaju da su nagrade za rad odvjetnika očito nerazmjerne u odnosu na složenost predmeta ili odvjetnikov rad, sud pred kojim se vodi postupak može smanjiti dio troškova koji odgovara nagradama za rad odvjetnika.

- 33 Sud koji je uputio zahtjev želi utvrditi jesu li ta pravila rumunjskog prava u skladu sa zahtjevom da sudski postupci u pitanjima okoliša ne smiju biti preskupi, predviđenim u članku 9. stavku 4. Aarhuške konvencije. Osim toga, nije sigurno da članci 451. do 453. Zakonika o građanskom postupku sadržavaju dostatna mjerila koja osobi privatnog prava omogućuju da procijeni i predvidi visoke troškove postupka.
- 34 U tim je okolnostima Curtea de Apel Târgu-Mureș (Žalbeni sud u Târgu-Mureșu) odlučila prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:
- „1. Treba li članak 47. prvi stavak Povelje Europske unije o temeljnim pravima [u daljnjem tekstu: Povelja] u vezi s člankom 19. stavkom 1. drugim podstavkom UEU-a i članak 2. [stavak] 4. [Aarhuške k]onvencije u vezi s njezinim člankom 9. stavkom 3. tumačiti na način da je pojmom ‚javnost‘ obuhvaćen pravni subjekt kao što je to strukovno građansko udruženje odvjetnika, koje se ne poziva na povredu nekog svojeg prava ili interesa, nego na povredu pravâ i interesa fizičkih osoba, odnosno odvjetnika koji čine takav oblik organizacije profesije, te može li se takav subjekt u skladu s člankom 2. [stavkom] 4. Aarhuške konvencije izjednačiti s grupom fizičkih osoba koje djeluju posredstvom određene udruge ili organizacije?
 2. U slučaju potvrdnog odgovora na prvo pitanje, uzimajući u obzir kako ciljeve članka 9. stavka 3. Aarhuške konvencije tako i cilj djelotvorne sudske zaštite prava dodijeljenih pravom Unije, treba li članak 9. stavak 3. Aarhuške konvencije i članak 47. prvi i drugi stavak [Povelje] u vezi s člankom 19. stavkom 1. drugim podstavkom UEU-a tumačiti na način da im se protivi odredba nacionalnog prava kojom se pristup takvog strukovnog građanskog udruženja odvjetnika pravosuđu uvjetuje dokazivanjem njegova vlastitog interesa ili činjenicom da se pokretanjem postupka namjerava zaštititi pravni položaj koji je izravno povezan sa samim ciljem radi kojeg je osnovan takav oblik organizacije, odnosno u ovom slučaju strukovno građansko udruženje odvjetnika?
 3. U slučaju potvrdnog odgovora na prvo i drugo pitanje ili neovisno o odgovorima na ta dva pitanja, treba li članak 9. stavke 3., 4. i 5. Aarhuške konvencije te članak 47. prvi i drugi stavak [Povelje] u vezi s člankom 19. stavkom 1. drugim podstavkom UEU-a tumačiti na način da [zahtjev da] odgovarajući i djelotvorni pravni lijekovi, uključujući sudsku zabranu, ne bi smjeli biti ‚toliko skupi da bi se time sprečavalo njihovo provođenje‘, pretpostavlja pravila i/ili mjerila za ograničavanje troškova koje može snositi stranka koja ne uspije u postupku, na način da nacionalni sud treba osigurati poštovanje zahtjeva u pogledu troška koji ne smije biti toliko visok da bi se time sprečavalo provođenje postupka, pri čemu treba uzeti u obzir kako interes osobe koja nastoji zaštititi svoja prava tako i javni interes povezan sa zaštitom okoliša?”

Postupak pred Sudom

- 35 Sud koji je uputio zahtjev zatražio je od Suda da primijeni ubrzani prethodni postupak iz članka 105. svojeg poslovnika, s obzirom na to da je postupak pred nacionalnim sudovima u tijeku od 3. listopada 2018.
- 36 Predsjednik Suda, nakon što je saslušao suca izvjestitelja i nezavisnu odvjetnicu, odbio je taj zahtjev odlukom od 10. lipnja 2022. Naime, okolnost da je sud koji je uputio zahtjev dužan učiniti sve što je moguće kako bi se osiguralo brzo rješavanje glavnog predmeta ne može sama po sebi biti dovoljna da opravda primjenu ubrzanog postupka (vidjeti u tom smislu rješenje predsjednika Suda od 31. srpnja 2017., Mobit, C-350/17 i C-351/17, EU:C:2017:626, t. 6. i navedenu sudsku praksu).

O prethodnim pitanjima

Dopuštenost zahtjeva za prethodnu odluku

- 37 Komisija je u svojim pisanim očitovanjima istaknula dvojbe u pogledu jasnoće zahtjeva za prethodnu odluku zbog činjenice da je sud koji ga je uputio manjkavo opisao razloge koje je istaknuo AB & CD u prilog svojoj tužbi i prava koja ono izvodi iz prava Unije.
- 38 U tom pogledu valja podsjetiti na to da pitanja o tumačenju prava Unije koja uputi nacionalni sud unutar pravnog i činjeničnog okvira koji utvrđuje pod vlastitom odgovornošću i čiju točnost Sud nije dužan provjeravati, uživaju presumpciju relevantnosti. Sud može odbiti odlučivati o zahtjevu za prethodnu odluku koji je uputio nacionalni sud samo ako je očito da zatraženo tumačenje prava Unije nema nikakve veze s činjeničnim stanjem ili predmetom spora u glavnom postupku, ako je problem hipotetski ili ako Sud ne raspolaže činjeničnim i pravnim elementima potrebnima da bi se mogao dati koristan odgovor na upućena pitanja (presuda od 25. svibnja 2023., WertInvest Hotelbetrieb, C-575/21, EU:C:2023:425, t. 30. i navedena sudska praksa).
- 39 Svojim pitanjima sud koji je uputio zahtjev traži od Suda tumačenje Aarhuške konvencije i osobito želi znati može li se AB & CD pozvati na pravo na pravno sredstvo zajamčeno člankom 9. stavkom 3. te konvencije.
- 40 U skladu s tom odredbom, „svaka je stranka dužna osigurati pripadnicima javnosti, koji udovoljavaju mjerilima, ako ih ima, utvrđenima domaćim zakonodavstvom, pristup administrativnim ili sudbenim postupcima kojima se osporavaju činjenja i nečinjenja privatnih osoba i tijela vlasti koji su u suprotnosti s odredbama domaćega zakonodavstva koje se odnose na okoliš”.
- 41 Kao što je to nezavisna odvjetnica istaknula u točkama 32. do 34. svojeg mišljenja, iz zahtjeva za prethodnu odluku proizlazi to da glavni postupak uključuje nadzor zakonitosti upravnih akata s obzirom na obveze koje, kada je riječ o odlagalištima otpada, proizlaze iz Direktive 1999/31. Posljedično, navedeni postupak tiče se poštovanja „domaćega zakonodavstva koje se odnosi na okoliš” iz članka 9. stavka 3. Aarhuške konvencije i ulazi u materijalno područje primjene te odredbe (vidjeti u tom smislu presudu od 8. studenoga 2022., Deutsche Umwelthilfe (Homologacija motornih vozila), C-873/19, EU:C:2022:857, t. 50., 56. i 58.).
- 42 Slijedom toga, predmetni je zahtjev za prethodnu odluku dopušten.

Drugo pitanje

- 43 Svojim drugim pitanjem, koje valja najprije razmotriti, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 9. stavak 3. Aarhuške konvencije tumačiti na način da mu se protivi nacionalni propis na temelju kojeg se pravnom subjektu koji nije nevladina organizacija za zaštitu okoliša priznaje aktivna procesna legitimacija za pobijanje upravnog akta koji mu nije upućen samo ako istakne povredu legitimnog privatnog interesa ili interesa povezanog s pravnom situacijom koja je u izravnoj vezi s njegovim predmetom poslovanja.
- 44 Uvodno valja istaknuti da iz zahtjeva za prethodnu odluku proizlazi da, na temelju članka 1., 2. i 8. Zakona o upravnim sporovima, oštećenik, neovisno o tome je li riječ o fizičkoj ili pravnoj osobi privatnog prava ili socijalnom tijelu, mora istaknuti povredu vlastitog interesa, odnosno

- legitimnog privatnog interesa. Kada je riječ, konkretno, o strukovnom građanskom udruženju odvjetnika koje nema pravnu osobnost, kao što je to AB & CD, sud koji je uputio zahtjev također upućuje na članak 196. stavak 3. Statuta o odvjetničkoj djelatnosti, na temelju kojeg takvo udruženje može poduzimati radnje u sudskom postupku samo radi zaštite interesa povezanih s pravnom situacijom koja je u izravnoj vezi s njegovim predmetom poslovanja, odnosno obavljanjem profesionalne djelatnosti. U biti, na takve vlastite interese mogu se pozivati prije svih osobe na koje upravni akt utječe ili bi mogao utjecati.
- 45 Nadalje, legitimne privatne interese valja razlikovati od legitimnih javnih interesa. Tužitelj se na potonje može pozivati samo ako najprije dokaže legitimni privatni interes.
- 46 U pitanjima okoliša, u članku 20. stavku 6. OUG-a br. 195/2005 predviđena je iznimka od potonjeg pravila za nevladine organizacije koje promiču zaštitu okoliša. Ta im odredba omogućuje da se ponajprije pozovu na legitiman javni interes a da pritom ne moraju dokazivati legitiman privatni interes.
- 47 U ovom je slučaju nesporno da se strukovno građansko udruženje odvjetnika AB & CD, tužitelj u glavnom postupku, ne može izjednačiti s takvom organizacijom za zaštitu okoliša i da, slijedom toga, na temelju nacionalnog prava, ulazi u kategoriju tužitelja koji imaju aktivnu procesnu legitimaciju samo ako dokažu postojanje legitimnog privatnog interesa.
- 48 U tom pogledu, iz zahtjeva za prethodnu odluku također proizlazi da se u okviru svoje tužbe protiv upravnih akata o kojima je riječ u glavnom postupku, odnosno prostornog plana od 16. rujna 2009. i građevinske dozvole od 3. listopada 2012., AB & CD nije pozvao na povredu vlastitih prava i, osobito, nije dokazao ni legitiman privatni ni interes povezan s pravnom situacijom koja je u izravnoj vezi s njegovim predmetom poslovanja. Iz toga slijedi da to udruženje nema aktivnu procesnu legitimaciju pred sudom koji je uputio zahtjev. Pisana očitovanja podnesena Sudu i izlaganja saslušana na raspravi održanoj 4. svibnja 2023. potvrđuju da ni to strukovno građansko udruženje odvjetnika ni skupina osoba od kojih se ono sastoji nisu konkretno povezani s projektom na koji se odnose upravni akti o kojima je riječ u glavnom postupku kao i da ta skupina osoba nije dokazala legitiman privatni interes.
- 49 U taj kontekst valja smjestiti drugo pitanje kojim sud koji je uputio zahtjev želi utvrditi treba li članak 9. stavak 3. Aarhuške konvencije tumačiti na način da mu se protivi odredba nacionalnog prava kojom se dopuštenost tužbe uvjetuje dokazivanjem legitimnog privatnog interesa i čija bi primjena u ovom slučaju dovela do nedopuštenosti tužbe koju je podnio AB & CD.
- 50 Najprije valja podsjetiti na to da iz te odredbe i osobito iz činjenice da u skladu s njom, pravna sredstva koja su njome obuhvaćena mogu biti podložna „mjerilima”, proizlazi da države članice mogu, u okviru izvršavanja diskrecijske ovlasti koja im je u tom pogledu ostavljena, utvrđivati pravila postupovnog prava o pretpostavkama koje treba ispuniti kako bi se takva pravna sredstva podnijela (presuda od 8. studenoga 2022., Deutsche Umwelthilfe (Homologacija motornih vozila), C-873/19, EU:C:2022:857, t. 63. i navedena sudska praksa).
- 51 Kada je, nadalje, riječ o širini te diskrecijske ovlasti, Sud je zaključio da se – u skladu sa samim tekstom članka 9. stavka 3. Aarhuške konvencije – mjerila koja države članice mogu predvidjeti u svojem nacionalnom pravu odnose na određivanje kruga ovlaštenika prava na podnošenje pravnih sredstava, a ne predmeta pravnog sredstva ako se ono odnosi na povredu odredaba domaćeg zakonodavstva koje se odnosi na okoliš (vidjeti u tom smislu presudu od 8. studenoga 2022., Deutsche Umwelthilfe (Homologacija motornih vozila), C-873/19, EU:C:2022:857, t. 64.).

- 52 Osim toga, u sustavu uspostavljenom Aarhuškom konvencijom njezin članak 9. stavak 2. predviđa pravo na pravno sredstvo protiv akata iz njezina članka 6. u korist uskog kruga osoba, odnosno pripadnika „zainteresirane” javnosti iz članka 2. stavka 5. navedene konvencije.
- 53 Članak 9. stavak 3. Aarhuške konvencije ima šire područje primjene jer obuhvaća širu kategoriju akata i odluka te se obraća pripadnicima općenite „javnosti”. S druge strane, tom se odredbom državama članicama dodjeljuje šira diskrecijska ovlast prilikom utvrđivanja mjerila na temelju kojih je moguće odrediti pripadnike javnosti koji su stvarni nositelji prava na pravno sredstvo predviđeno tom konvencijom. (vidjeti u tom smislu presudu od 14. siječnja 2021., Stichting Varkens in Nood i dr., C-826/18, EU:C:2021:7, t. 36., 37. i 62.).
- 54 Međutim, kao što to proizlazi iz sudske prakse Suda, pravo na pravno sredstvo iz članka 9. stavka 3. Aarhuške konvencije bilo bi lišeno svakog korisnog učinka kad bi se dopustilo da se nametanjem takvih mjerila određenim kategorijama „pripadnika javnosti” u potpunosti uskrati to pravo (presuda od 14. siječnja 2021., Stichting Varkens in Nood i dr., C-826/18, EU:C:2021:7, t. 50. i navedena sudska praksa).
- 55 Naposljetku, valja još istaknuti, kao što je to učinila nezavisna odvjetnica u točki 61. svojeg mišljenja, da iz dokumenta koji je objavila Gospodarska komisija Ujedinjenih naroda za Europu, naslovljenog „Vodič za provedbu Aarhuške konvencije” (drugo izdanje, 2014.), proizlazi da stranke te konvencije „nisu obvezne uspostaviti sustav tužbe u javnom interesu (*actio popularis*) kojom bi svatko mogao pobijati bilo koju odluku, čin ili propust povezan s okolišem”.
- 56 U ovom slučaju, kao što je to istaknuto u točkama 44. do 46. ove presude, u skladu s odredbama Zakona o upravnim sporovima, tužitelji koji nisu udruge za zaštitu okoliša imaju aktivnu procesnu legitimaciju za pobijanje upravnog akta koji im nije upućen samo ako dokažu vlastiti „legitimni privatni interes”, što je osobito slučaj kada navedeni akt na njih utječe ili bi mogao utjecati.
- 57 U tom pogledu valja utvrditi, kao prvo, da taj uvjet predviđen rumunjskim pravom omogućava da se odrede stvarni nositelji prava na pravno sredstvo iz članka 9. stavka 3. Aarhuške konvencije, bez ograničavanja predmeta tužbe.
- 58 Kao drugo, primjenom navedenog uvjeta određenim „kategorijama” pripadnika javnosti u potpunosti se ne uskraćuje pravo na pravno sredstvo. Upravo suprotno, nužnost dokazivanja legitimnog privatnog interesa dovodi do nedopuštenosti tužbi samo onih osoba na koje se konkretno ne odnosi upravni akt koji žele pobijati. Na taj način rumunjski zakonodavac nije neopravdano ograničio pristup pravosuđu, unatoč tomu što nije predvidio *actio popularis*.
- 59 U tom pogledu valja podsjetiti na to da je Sud ocijenio da – kada je riječ o članku 11. Direktive 2011/92/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o procjeni učinaka određenih javnih i privatnih projekata na okoliš (SL 2012., L 26, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 27., str. 3.), kojim se provodi članak 9. stavak 2. Aarhuške konvencije – nacionalni zakonodavac može ograničiti prava na čiju se povredu može pozvati pojedinac u okviru sudskog preispitivanja na temelju tog članka 11. samo na subjektivna, odnosno pojedinačna prava (vidjeti u tom smislu presudu od 28. svibnja 2020., Land Nordrhein-Westfalen, C-535/18, EU:C:2020:391, t. 57. i navedenu sudsku praksu).

- 60 Ta razmatranja *a fortiori* vrijede za provedbu članka 9. stavka 3. Aarhuške konvencije. Kao što je to istaknuto u točki 53. ove presude, tom se odredbom državama članicama dodjeljuje šira diskrecijska ovlast prilikom utvrđivanja mjerila na temelju kojih je moguće odrediti pripadnike javnosti koji su stvarni nositelji tom konvencijom predviđenog prava na pravno sredstvo nego prilikom provedbe članka 9. stavka 2. te konvencije.
- 61 Kao treće i posljednje, uvjet koji se odnosi na dokazivanje legitimnog privatnog interesa ne primjenjuje se na udruge za zaštitu okoliša priznate rumunjskim pravom. One mogu braniti javni interes a da pritom ne moraju dokazati da su osobno pogođene.
- 62 U tim okolnostima valja utvrditi, podložno provjerama koje mora izvršiti sud koji je uputio zahtjev, da uvjetovanje aktivne procesne legitimacije tužitelja koji nisu udruge za zaštitu okoliša za pobijanje upravnog akta koji im nije upućen dokazivanjem legitimnog privatnog interesa odgovara zahtjevima utvrđenima u točkama 50. do 55. ove presude.
- 63 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na drugo pitanje valja odgovoriti tako da članak 9. stavak 3. Aarhuške konvencije treba tumačiti na način da mu se ne protivi nacionalni propis na temelju kojeg se pravnom subjektu koji nije nevladina organizacija za zaštitu okoliša priznaje aktivna procesna legitimacija za pobijanje upravnog akta koji mu nije upućen samo ako istakne povredu legitimnog privatnog interesa ili interesa povezanog s pravnom situacijom koja je u izravnoj vezi s njegovim predmetom poslovanja.

Prvo pitanje

- 64 U ovom slučaju, kao što to proizlazi iz točke 47. ove presude, nesporno je da u okviru tužbe protiv upravnih akata o kojima je riječ u glavnom postupku AB & CD mora, kako bi potvrdio svoju aktivnu procesnu legitimaciju, dokazati pravni interes povezan s pravnom situacijom koja je u izravnoj vezi s njegovim predmetom poslovanja odnosno legitimni privatni interes, kada je riječ o skupini osoba koje čine to udruženje.
- 65 Kao što je to istaknuto u točki 48. ove presude, iz zahtjeva za prethodnu odluku proizlazi to da ni AB & CD ni skupina osoba od kojih se on sastoji nisu dokazali legitiman privatni interes niti je AB & CD dokazao interes povezan s pravnom situacijom koja je u izravnoj vezi s njegovim predmetom poslovanja.
- 66 Iz toga slijedi da, s obzirom na odgovor na drugo pitanje, više nije potrebno odgovoriti na prvo pitanje kojim sud koji je uputio zahtjev želi utvrditi je li AB & CD obuhvaćen pojmom „javnosti”, odnosno krugom osoba iz članka 2. stavka 4. Aarhuške konvencije koje se mogu pozvati na pravo na pravno sredstvo zajamčeno člankom 9. stavkom 3. te konvencije, ako poštuju uvjete koje su propisale države članice.

Treće pitanje

- 67 Svojim trećim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 9. stavke 4. i 5. Aarhuške konvencije u vezi s člankom 47. Povelje tumačiti na način da, kako bi se osiguralo poštovanje zahtjeva koji se odnosi na onemogućavanje previsokih troškova sudskih postupaka, sud koji odlučuje o tome da stranka koja nije uspjela u sporu o okolišu snosi troškove mora uzeti u obzir interes te stranke i opći interes povezan sa zaštitom okoliša.

- 68 Uvodno valja podsjetiti na to da je u točki 41. ove presude utvrđeno da se glavni postupak, kada je riječ o meritumu, tiče poštovanja „domaćega zakonodavstva koje se odnosi na okoliš” iz članka 9. stavka 3. Aarhuške konvencije, zbog čega ulazi u materijalno područje primjene te odredbe.
- 69 Osim toga, Sud je već ocijenio da se stavak 4. tog članka, kojim se preciziraju obilježja koja moraju imati ti postupci, a osobito ono da ne smiju biti preskupi, izričito primjenjuje na postupke navedene u njegovu stavku 3. (presuda od 15. ožujka 2018., North East Pylon Pressure Campaign i Sheehy, C-470/16, EU:C:2018:185, t. 48.).
- 70 Slijedom toga, treba smatrati da se zahtjev da određeni sudski postupci ne smiju biti preskupi predviđen Aarhuškom konvencijom primjenjuje na postupak poput glavnog s obzirom na to da se u njemu osporavaju, na temelju nacionalnog zakonodavstva koje se odnosi na okoliš, prostorni plan i građevinska dozvola (vidjeti po analogiji presudu od 15. ožujka 2018., North East Pylon Pressure Campaign i Sheehy, C-470/16, EU:C:2018:185, t. 49.).
- 71 Valja pojasniti da se takav zahtjev primjenjuje neovisno o ishodu glavnog postupka, čak i ako se tužba tužitelja u glavnom postupku odbaci kao nedopuštena zbog nepostojanja aktivne procesne legitimacije ili pravnog interesa. Naime, kao što je to navedeno u točki 68. ove presude, glavni postupak ulazi u materijalno područje primjene članka 9. stavka 3. Aarhuške konvencije.
- 72 Kada je riječ o meritumu, valja podsjetiti na to da zahtjev da troškovi sudskih postupaka u pitanjima okoliša ne budu previsoki ni na koji način ne zabranjuje nacionalnim sudovima da tužitelju nalože snošenje troškova. To izričito proizlazi iz članka 3. stavka 8. Aarhuške konvencije, u kojem se pojašnjava da to ne utječe na ovlasti domaćih sudova u vezi s određivanjem razumnih troškova sudskih postupaka (vidjeti u tom smislu presudu od 15. ožujka 2018., North East Pylon Pressure Campaign i Sheehy, C-470/16, EU:C:2018:185, t. 60. i navedenu sudsku praksu).
- 73 Također valja podsjetiti na to da se zahtjev da troškovi postupka ne budu previsoki odnosi na sve financijske troškove nastale sudjelovanjem u sudskom postupku i da se, slijedom toga, pojam previsokih troškova treba ocjenjivati sveobuhvatno, uzimajući u obzir sve troškove koje je snosila dotična stranka (vidjeti po analogiji presudu od 11. travnja 2013., Edwards i Pallikaropoulos, C-260/11, EU:C:2013:221, t. 27. i 28. i navedenu sudsku praksu).
- 74 S tim u vezi valja uzeti u obzir i interes osobe koja želi zaštititi svoja prava i opći interes povezan sa zaštitom okoliša. Ta se ocjena stoga ne može temeljiti isključivo na gospodarskoj situaciji zainteresirane osobe, nego i na objektivnoj analizi iznosa troškova, tim više što privatne osobe i udruge po prirodi stvari aktivno sudjeluju u zaštiti okoliša. Prema tome, troškovi postupka ne smiju nadilaziti financijske mogućnosti zainteresirane osobe ni, u svakom slučaju, biti objektivno nerazumni (vidjeti po analogiji presudu od 11. travnja 2013., Edwards i Pallikaropoulos, C-260/11, EU:C:2013:221, t. 39. i 40.).
- 75 Osim toga, sud može uzeti u obzir situaciju stranaka o kojima je riječ, tužiteljeve razumne izgleda za uspjeh, važnost ishoda postupka za tužitelja i za zaštitu okoliša, složenost mjerodavnog prava i postupka te moguću obijesnost tužbenog zahtjeva u njegovim različitim fazama (vidjeti po analogiji presudu od 11. travnja 2013., Edwards i Pallikaropoulos, C-260/11, EU:C:2013:221, t. 42. i navedenu sudsku praksu).

- 76 Kada je riječ o posljedicama koje nacionalni sud mora izvesti iz tog tumačenja članka 9. stavka 4. Aarhuške konvencije u postupku poput glavnog, valja podsjetiti na to da ta odredba ne sadržava bezuvjetnu i dovoljno preciznu obvezu kojom se može izravno uređivati pravni položaj pojedinaca i da stoga nema izravan učinak (vidjeti u tom smislu presudu od 15. ožujka 2018., *North East Pylon Pressure Campaign i Sheehy*, C-470/16, EU:C:2018:185, t. 52. i 53. i navedenu sudsku praksu).
- 77 Isto vrijedi i za članak 9. stavak 5. te konvencije, u kojem se propisuje da su njezine stranke potpisnice dužne razmotriti mogućnost uspostavljanja odgovarajućih pomoćnih mehanizama za uklanjanje ili smanjivanje novčanih i drugih prepreka pristupu pravosuđu (vidjeti u tom smislu presudu od 28. srpnja 2016., *Ordre des barreaux francophones et germanophone i dr.*, C-543/14, EU:C:2016:605, t. 55.).
- 78 Međutim, treba napomenuti da te odredbe, iako nemaju izravan učinak, imaju za cilj omogućiti djelotvornu zaštitu okoliša (presuda od 15. ožujka 2018., *North East Pylon Pressure Campaign i Sheehy*, C-470/16, EU:C:2018:185, t. 53.).
- 79 Nadalje, zahtjev da postupak u pitanjima okoliša ne bude „preskup” odnosi se na poštovanje prava na djelotvoran pravni lijek sadržanog u članku 47. Povelje i na načelo djelotvornosti, u skladu s kojim detaljna postupovna pravila o pravnim sredstvima za zaštitu prava koja pojedinci izvode iz prava Unije ne smiju praktično onemogućiti ili pretjerano otežati ostvarivanje prava dodijeljenih pravnim poretom Unije (presuda od 11. travnja 2013., *Edwards i Pallikaropoulos*, C-260/11, EU:C:2013:221, t. 33. i navedena sudska praksa).
- 80 S obzirom na ograničene informacije sadržane u zahtjevu za prethodnu odluku, Sud ne može utvrditi u kojoj mjeri članci 451. do 453. Zakonika o građanskom postupku, kojima se općenito uređuje pitanje troškova u rumunjskom pravu i za koje se čini da se primjenjuju u glavnom postupku, omogućuju sudu koji je uputio zahtjev da provede opću ocjenu troškova koje snosi dotična stranka i da prilikom donošenja odluke o troškovima uzme u obzir mjerila navedena u točkama 74. i 75. ove presude. Nadalje, taj sud može smanjiti samo dio troškova, odnosno one koji se odnose na nagrade za rad odvjetnika.
- 81 Kao što je to u biti istaknula nezavisna odvjetnica u točkama 75. i 76. svojeg mišljenja, uzimajući u obzir široku diskrecijsku ovlast kojom raspolažu države prilikom provedbe članka 9. stavka 4. Aarhuške konvencije, to što u nacionalnim propisima troškovi postupaka u pitanjima okoliša nisu detaljno uređeni ne treba smatrati samo po sebi neusklađenim s pravilom da troškovi ne smiju biti previsoki. Međutim, na sudu je koji je uputio zahtjev da provjeri u kojoj su mjeri postojeći mehanizmi u rumunjskom pravu u skladu sa zahtjevima koji proizlaze iz tog članka 9. stavka 4.
- 82 U tom kontekstu valja još podsjetiti na to da, kako bi se osigurala djelotvorna sudska zaštita kada je, kao u ovom slučaju, riječ o primjeni nacionalnog zakonodavstva koje se odnosi na okoliš, sud koji je uputio zahtjev mora nacionalno postupovno pravo tumačiti što je više moguće u skladu s ciljevima utvrđenima u članku 9. stavcima 3. i 4. Aarhuške konvencije, na način da troškovi sudskih postupaka ne budu previsoki (vidjeti u tom smislu presude od 8. ožujka 2011., *Lesoochranárske zoskupenie*, C-240/09, EU:C:2011:125, t. 50. i od 15. ožujka 2018., *North East Pylon Pressure Campaign i Sheehy*, C-470/16, EU:C:2018:185, t. 57.).

- 83 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na treće pitanje valja odgovoriti tako da članak 9. stavke 4. i 5. Aarhuške konvencije u vezi s člankom 47. Povelje treba tumačiti na način da, kako bi se osiguralo poštovanje zahtjeva da troškovi sudskih postupaka ne budu previsoki, sud koji odlučuje o tome da stranka koja nije uspjela u sporu o okolišu snosi troškove mora uzeti u obzir sve okolnosti slučaja, uključujući interes te stranke i opći interes povezan sa zaštitom okoliša.

Troškovi

- 84 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (četvrto vijeće) odlučuje:

- 1. Članak 9. stavak 3. Konvencije o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša, potpisane u Aarhusu 25. lipnja 1998. i odobrene u ime Europske zajednice Odlukom Vijeća 2005/370/EZ od 17. veljače 2005.,**

treba tumačiti na način da mu se:

ne protivi nacionalni propis na temelju kojeg se pravnom subjektu koji nije nevladina organizacija za zaštitu okoliša priznaje aktivna procesna legitimacija za pobijanje upravnog akta koji mu nije upućen samo ako istakne povredu legitimnog privatnog interesa ili interesa povezanog s pravnom situacijom koja je u izravnoj vezi s njegovim predmetom poslovanja.

- 2. Članak 9. stavke 4. i 5. Konvencije o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša, potpisane u Aarhusu 25. lipnja 1998. i odobrene u ime Europske zajednice Odlukom Vijeća 2005/370 u vezi s člankom 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima,**

treba tumačiti na način da:

kako bi se osiguralo poštovanje zahtjeva da troškovi sudskih postupaka ne budu previsoki, sud koji odlučuje o tome da stranka koja nije uspjela u sporu o okolišu snosi troškove mora uzeti u obzir sve okolnosti slučaja, uključujući interes te stranke i opći interes povezan sa zaštitom okoliša.

Potpisi